

Teljes műhelymunka Személyiségpszichológiából

Endometriózissal küzdő nők betegségpercepcióinak, társas támogatottságának és életminőségének összefüggései

Készítette: Vámos Noémi
(VR4UFS)

Témavezető: Dr. Zsila Ágnes

Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar
Pszichológia BA
2022/2023 tavaszi félév

Nyilatkozat a műhelymunka / szakdolgozat szerzőség szabályainak betartásáról

Alulírott Vámos Noémi (Neptun kód: VR4UFS) jelen nyilatkozat aláírásával kijelentem, hogy a *„Endometriózissal küzdő nők betegségpercepcióinak, társas támogatottságának és életminőségének összefüggései”* című műhelymunkámat magam készítettem, azt sem más műhelymunka kurzusra, sem szakdolgozatként, sem ezen, sem más egyetemen és szakon, sem én, sem más be nem adta értékelésre.

Mindezek alapján jelen dolgozat önálló munkám, annak elkészítésekor betartottam a szerzői jogról szóló 1999. LXXVI törvény szabályait, valamint az egyetem által előírt, a dolgozat készítésére vonatkozó szabályokat, különösen a hivatkozások és idézések tekintetében.

Fentiekén kívül kijelentem, hogy az önállóságra vonatkozóan, a dolgozat készítése közben konzulensem nem tévesztettem meg.

Dátum: 2023. 04. 10.

Név: Vámos Noémi

Mellékletek

1. melléklet: Részvételi tájékoztató

Kedves Kitöltő!

Vámos Noémi vagyok, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem pszichológia szakos hallgatója.

Személyiséglélektan szakdolgozati műhelymunkámban az endometriózissal küzdő nők betegségpercepcióját vizsgálom egyéb pszichológiai tényezőkkel összefüggésben. A kutatásom 18-50 év közötti, endometriózissal diagnosztizált, egyéb feltárt krónikus betegséggel (pl. cukorbetegség, daganatos megbetegedés, szívbetegség stb.) vagy pszichiátriai zavarral nem rendelkező csoportra fókuszál.

A kutatásban való részvétel önkéntes és anonim módon zajlik, vagyis nem kérek olyan adatokat, amelyek alapján Ön beazonosítható lenne. Ennek következtében nem áll módomban személyes visszajelzést adni a vizsgálat eredményeiről. Minden választ bizalmasan kezelek, az adatokba csak a témavezetőm és én nyerek betekintést. A nyers adatokat jelszóval védettszámitógépen őrzöm, majd anonimizálva archiválom őket későbbi felhasználás esetére. Az adatokat a pszichológia BA szakdolgozatomhoz fogom felhasználni, tehát a kitöltéssel Ön elsősorban a diplomamunkám elkészüléséhez fog segítséget nyújtani, de lehetséges, hogy kutatásom később publikálásra is kerül.

A vizsgálatban használt kérdőív kitöltése körülbelül 25 percet vesz igénybe. A kérdőívben nincsenek jó vagy rossz válaszok, ezért kérem, a lehető legőszintébben válaszoljon! Ha mégis kellemetlennek érzi a kitöltést, bármikor, következmények nélkül megszakíthatja.

Amennyiben pedig bármilyen szempontból felkavaró lenne Ön számára a kérdőív kitöltése, az itteni tájékoztató végén fel van tüntetve két, ingyenesen igénybe vehető szolgáltatás – egy lelkesegély vonal és egy pszichoterápiás központ – elérhetőségei.

A kutatást a PPKE Pszichológiai Kutatásetikai Bizottsága engedélyezte: 2022_31_m
Ha bármilyen kérdése, észrevétele van a kutatással kapcsolatban, forduljon hozzám, vagy témavezetőmhöz a megadott elérhetőségeken keresztül:

Hallgató: Vámos Noémi

vamosnoemi.6@gmail.com

Témavezető: Csizmadia Ráhel Viktória

rahel.csizmadia@gmail.com

Ingyenesen igénybe vehető szolgáltatások elérhetőségei:

Magyar Lelki Elsősegély Telefonszolgálatok Szövetsége (LESZ)

Segélyszám: 116-123 / 06-80-810-600 (0-24 h)

Email: sos116123@gmail.com

Honlap: sos116-123.hu

Thalassa Ház Pszichoterápiás és Pszichiátriai Rehabilitációs Intézet

Telefonszám: +36-1-226-8433

Email: info@thalassahaz.hu

Honlap: thalassahaz.hu

Köszönöm, hogy elolvasta a feltételeket, amennyiben hozzájárulását adja azokhoz, elkezdheti a kérdőív kitöltését.

1. Kijelentem, hogy klinikai diagnózissal rendelkezem a betegségről és életkorom 18-50 év között van.
☐ Igen, kijelentem.
2. Kijelentem, hogy nem rendelkezem egyéb diagnosztizált krónikus betegséggel vagy pszichiátriai zavarral.
☐ Igen, kijelentem.
3. Kijelentem, hogy a vizsgálat céljáról és a részvételi feltételekről tájékoztatást kaptam, a jelen vizsgálatban önkéntesen veszek részt, és hozzájárulok az általam szolgáltatott adatok fentiek szerint történő felhasználásához.
☐ Igen, kijelentem.

2. melléklet: Demográfiai és endometriózissal kapcsolatos kérdések

1. Az Ön életkora: ...év
2. A betegsége (tüneti) kezdete óta eltelt idő: ...
3. A betegsége diagnózisa óta eltelt idő: ...
4. Legmagasabb iskolai végzettsége:

- ☐ kevesebb, mint 8 általános
- ☐ 8 általános
- ☐ szakmunkásképző
- ☐ szakiskola
- ☐ érettségi
- ☐ diploma (főiskolai/egyetemi)

5. Családi állapota:

- ☐ egyedülálló
- ☐ párkapcsolatban él
- ☐ házas/élettársi kapcsolatban él
- ☐ elvált
- ☐ özvegy

6. Van gyermeke?

- ☐ nincsen gyermekem
- ☐ van gyermekem

7. Érintett-e meddőséggel?

- ☐ igen
- ☐ nem

8. Az endometriózis során került-e sor műtéti beavatkozásra?

- ☐ igen
- ☐ nem

9. Ha igen, kérem adja meg az endometriózis műtéti beavatkozásainak számát:

10. Kérem, értékelje 1-10 közötti skálán, általában milyen erősségű fájdalmakkal jár Ön számára az endometriózisa!

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Egyáltalán nem jár fájdalommal (1)							Az elképzelhető legnagyobb fájdalommal jár (10)		

3. melléklet: SF-36 kérdőív

Ez a kérdőív azt vizsgálja, hogy mi az Ön véleménye a saját egészségi állapotáról. Segítségével nyomon követhetők, hogyan érzi magát és mennyire képes elvégezni megszokott tevékenységeit.

1. Hogyan jellemezné egészségét? (Csak egy választ jelöljön meg.)

- Kitűnő..... 1
 Nagyon jó..... 2
 Jó 3
 Tűrhető..... 4
 Rossz 5

2. Az egy évvel ezelőttihez képest milyennek tartja egészségi állapotát most?

- Most sokkal jobb, mint egy évvel ezelőtt 1
 Most valamivel jobb, mint egy évvel ezelőtt 2
 Nagyjából olyan, mint egy évvel ezelőtt 3
 Most valamivel rosszabb, mint egy évvel ezelőtt 4
 Most sokkal rosszabb, mint egy évvel ezelőtt 5

3. A következő felsorolás olyan fizikai tevékenységeket tartalma, amelyek egy átlagos napon előfordulhatnak. Korlátozza-e egészségi állapota ezek elvégzésében most? Ha igen mennyire? (Minden sorban csak egy választ jelöljön meg.)

TEVÉKENYSÉG	Igen, nagyon korlátoz	Igen kicsit korlátoz	Nem, egyáltalán nem korlátoz
a. Megerőltető fizikai tevékenység, pl.: futás, nehéz tárgyak emelése, megterhelő sportok	1	2	3
b. Közepesen megterhelő tevékenység, pl.: porszívózás, kertészkedés, kirándulás	1	2	3
c. Bevásárló szatyor felemelése vagy cipelés	1	2	3
d. Több emeletnyi lépcsőn felmenni	1	2	3
e. Az első emeletre gyalog felmenni	1	2	3
f. Előrehajlás, lehajolás vagy letérdelés	1	2	3
g. 1 kilométernél hosszabb séta	1	2	3
h. Több száz méter séta	1	2	3
i. Száz méter séta	1	2	3

j. Önálló fürdés vagy öltözködés	1	2	3
----------------------------------	---	---	---

4. Az elmúlt négy hét során testi egészsége miatt előfordultak-e az alábbiak, munkája vagy más rendszeres tevékenysége során? (Soranként csak egy választ jelöljön meg.)

	IGEN	NEM
a. Csökkentenie kellett a munkával vagy más elfoglaltsággal töltött időt	1	2
b. Kevesebbet végzett, mint amennyit szeretett volna	1	2
c. Bizonyos típusú munkát vagy tevékenységet nem tudott elvégezni	1	2
d. Csak nehézségek árán tudta elvégezni munkáját vagy más tevékenységeit (például az külön erőfeszítésbe került)	1	2

5. Az elmúlt négy héten lelki gondok (például lehangoltság vagy idegeskedés) miatt előfordultak-e az alábbiak munkája vagy más rendszeres tevékenysége során? (Soranként csak egy választ jelöljön meg.)

	IGEN	NEM
a. Csökkentenie kellett a munkával vagy más elfoglaltsággal töltött időt	1	2
b. Kevesebbet végzett, mint amennyit szeretett volna	1	2
c. Nem olyan gondosan végezte munkáját vagy más tevékenységét, ahogyan szokta	1	2

6. Az elmúlt négy hét során mennyire zavarta testi egészsége vagy lelki gondjai szokásos kapcsolatát családjával, barátaival, szomszédaival és másokkal? (Csak egy választ jelöljön meg.)

Egyáltalán nem..... 1
 Alig..... 2
 Közepesen 3
 Meglehetősen..... 4
 Nagyon is..... 5

7. Milyen erős testi fájdalmai voltak az elmúlt négy hét során? (Csak egy választ jelöljön meg.)

Nem voltak 1
 Nagyon enyhe..... 2
 Enyhe 3
 Közepes.....4
 Erős..... 5
 Nagyon erős..... 6

8. Az elmúlt négy hét során a fájdalom mennyire zavarta megszokott munkájában (beleértve a munkahelyi és a házimunkát)? (Soranként csak egy választ jelöljön meg.)

Semennyire..... 1
 Egy kicsit..... 2
 Közepesen..... 3
 Meglehetősen..... 4
 Nagyon..... 5

9. A következő kérdések arról érdeklődnek, hogy az elmúlt négy héten hogyan érezte magát. Minden kérdésnél kérjük, azt az egy választ jelölje meg, amely a legközelebb áll Önhöz.

1 = mindvégig
 2 = az idő legnagyobb részében
 3 = meglehetősen sokat
 4 = az idő kis részében
 5 = az idő nagyon kis részében
 6 = egyáltalán nem

Tele volt életkedvvel?	1	2	3	4	5	6
Nagyon ideges volt?	1	2	3	4	5	6
Annyira maga alatt volt, hogy semmi sem tudta felvidítani?	1	2	3	4	5	6
Nyugodtnak és békésnek érezte magát?	1	2	3	4	5	6
Tele van energiával?	1	2	3	4	5	6
Szomorúnak és kedvetlennek érezte magát?	1	2	3	4	5	6
Kimerült volt?	1	2	3	4	5	6
Boldog embernek érezte magát?	1	2	3	4	5	6
Fáradt volt?	1	2	3	4	5	6

10. Az elmúlt négy hét során befolyásolta-e testi vagy lelki állapota személyes kapcsolatai (például barátok, rokonok meglátogatása, stb.) (Soranként csak egy választ jelöljön meg.)

- Mindvégig..... 1
 Az idő legnagyobb részében.....2
 Az idő kis részében..... 3
 Az idő nagyon kis részében..... 4
 Egyáltalán nem..... 5

11. Mennyire IGAZAK a következő állítások az Ön esetében? (Soranként csak egy választ jelöljön meg.)

	Teljesen igaz	Többnyire igaz	Nem tudom	Inkább nem igaz	Egyáltalán nem igaz
a. Könnyebben betegszem meg, mint mások	1	2	3	4	5
b. Olyan egészséges vagyok, mint bárki más	1	2	3	4	5
c. Romlik az egészségem	1	2	3	4	5
d. Makkegészséges vagyok	1	2	3	4	5

4. melléklet: Átdolgozott Betegségpercepció Kérdőív

Az Ön személyes véleménye érdekelt minket arról, hogyan látja jelenlegi betegségét. Jelölje meg a megfelelő négyzetben, mennyire ért egyet az alábbi, betegségéről szóló állításokkal!

Soranként egy választ adjon!	Egyáltalán nem értek egyet	Nem értek egyet	Egyet is értek, meg nem is	Egyetértek	Teljes mértékben egyetértek
1. Betegségem rövid ideig fog tartani. (f)					
2. A betegségem inkább tartós, mint időszakos.					
3. Betegségem hosszú ideig fog tartani.					
4. Ez a betegség hamar elmúlik. (f)					
5. Úgy gondolom, ez a betegség életem végéig megmarad.					
6. Betegségem súlyos állapot.					

7.	Betegségemnek jelentős következményei vannak az életemre nézve.					
8.	Betegségem nincs nagy hatással az életemre. (f)					
9.	Betegségem jelentősen befolyásolja azt, ahogy mások látnak engem.					
10.	Betegségemnek komoly anyagi következményei vannak.					
11.	Betegségem nehézségeket okoz a hozzám közelállóknak.					
12.	Sok mindent tehetek a tüneteim megfékezése érdekében.					
13.	Amit teszek, hatással van a betegségem rosszabbodására vagy javulására.					
14.	A betegségem lefolyása rajtam múlik.					
15.	Bármit teszek, nem befolyásolja a betegségeimet. (f)					
16.	Módomban áll befolyásolni a betegségeimet.					
17.	Amit teszek, nem lesz hatással a betegségem kimenetelére. (f)					
18.	Betegségem idővel javulni fog. (f)					
19.	Nagyon keveset lehet tenni a betegségem javítása érdekében. (f)					
20.	A kezelés hatásos lesz a betegségem gyógyításában.					
21.	Kezeléssel megelőzhetőek a betegség negatív hatásai.					
22.	Kezelésem megfékezheti a betegségeimet.					
23.	Semmi sem javíthat az állapotomon. (f)					
24.	Állapotom tünetei elgondolkodtatnak. (f)					
25.	Betegségem rejtély számomra. (f)					
26.	Nem értem a betegségeimet. (f)					
27.	Betegségemnek számomra nincsen értelme. (f)					
28.	Teljesen tisztában vagyok az állapotommal.					
29.	Betegségem tünetei nagyban változnak napról napra.					
30.	Tüneteim szakaszokban jelentkeznek.					
31.	Betegségem nagyon kiszámíthatatlan.					

32.	Olyan szakaszokon megyek át, amelyekben betegségem javul és rosszabbodik.					
33.	Lehangol, ha a betegségemre gondolok.					
34.	Ideges leszek, ha a betegségemre gondolok.					
35.	A betegségem dühössé tesz.					
36.	Betegségem nem aggaszt. (f)					
37.	Betegségem nyugtalanná tesz.					
38.	Betegségem félelemmel tölt el.					

5. melléklet: Multidimenzionális Észlelt Társas Támogatás Skála

Kérjük, az alábbi számok bekarikázásával jelölje be, hogy mennyire igazak Önre az alábbi állítások!

	Egyáltalán nem	Inkább nem	Is-is	Inkább igen	Teljes mértékben
Van legalább egy fontos személy a környezetemben, akire számíthatok, ha szükségem van rá.	1	2	3	4	5
Van legalább egy fontos személy a környezetemben, akivel meg tudom osztani az örömeimet és a bánatomat.	1	2	3	4	5
A családomra mindig számíthatok.	1	2	3	4	5
Megkapom a családomtól azt az érzelmi segítséget és támogatást, amelyre szükségem van.	1	2	3	4	5
Barátaimra mindig számíthatok.	1	2	3	4	5
Tudok a problémáimról beszélni a családommal.	1	2	3	4	5
Vannak barátaim, akikkel megoszthatom az örömeimet és a bánatomat.	1	2	3	4	5

Van legalább egy olyan fontos személy az életemben, aki törődik az érzéseimmel.	1	2	3	4	5
A családom szívesen segít a döntéseim meghozatalában.	1	2	3	4	5
Meg tudom beszélni a problémáimat a barátaimmal.	1	2	3	4	5

6. melléklet: A gyermekes és gyermektelen nők betegségpercepcióinak összehasonlítása

IPQ-R	Gyermekes (n = 21)	Gyermektelen (n = 88)	t-próba / Mann-Whitney teszt
1. Idősi lefolyás (akut/krónikus)	25.238 (4.795)	24.250 (4.592)	t(109) = - 0.874
2. Idősi lefolyás (ciklikusság)	12.476 (3.530)	12.250 (3.544)	t(109) = - 0.263
3. Következmények észlelése	21.048 (5.315)	22.966 (3.929)	U(109) = 1123.500
4. Személyes kontroll	20.048 (4.410)	19.636 (4.462)	t(109) = - 0.380
5. Kezelési kontroll	16.714 (3.901)	16.898 (3.546)	t(109) = 0.209
6. Betegségkoherencia	15.524 (3.415)	16.557 (3.356)	t(109) = 1.263
7. Érzelmi reprezentáció	20.952 (6.461)	22.580 (5.850)	t(109) = 1.122

n.s.

IPQ-R: Átdolgozott Betegségpercepció Kérdőív

7. melléklet: A betegségpercepciók családi állapot függvényében történő összehasonlítása

IPQ-R	Házass/élettárs (n = 65)	Párkapcsolatban élő (n = 29)	Egyedülálló ¹ (n = 15)	ANOVA / Kruskal-Wallis teszt
1. Idősi lefolyás (akut/krónikus)	24.708 (4.983)	23.517 (3.888)	25.067 (4.334)	H(2, N= 109) = 0.821
2. Idősi lefolyás (ciklikusság)	12.062 (3.526)	13.345 (3.362)	11.267 (3.575)	F(2, 106) = 2.108
3. Következmények észlelése	22.646 (4.456)	22.552 (3.511)	22.467 (5.027)	H(2, N= 109) = 0.268
4. Személyes kontroll	19.908 (4.289)	19.310 (4.834)	19.667 (4.515)	F(2, 106) = 0.180
5. Kezelési kontroll	16.538 (3.580)	17.241 (3.700)	17.533 (3.563)	H(2, N= 109) = 1.509
6. Betegségkoherencia	16.262 (3.411)	16.310 (3.013)	16.867 (4.033)	H(2, N= 109) = 0.355
7. Érzelmi reprezentáció	22.215 (6.241)	22.552 (4.932)	21.933 (6.964)	H(2, N= 109) = 0.002

n.s.

IPQ-R: Átdolgozott Betegségpercepció Kérdőív

¹ Az egyedülálló (n = 13) és az elvált (n = 2) csoportból képezve.

8. melléklet: A fizikai és mentális életminőség, valamint a betegségpercepciók közötti korrelációk²

IPQ-R	Fizikai életminőség	Mentális életminőség
1. Idősi lefolyás (akut/krónikus)	-0.037	0.025
2. Idősi lefolyás (ciklikusság)	- 0.308***	- 0.296**
3. Következmények észlelése	- 0.209*	- 0.258**
4. Személyes kontroll	0.094	0.260**
5. Kezelési kontroll	0.152	0.258**
6. Betegségkoherencia	0.068	0.154
7. Érzelmi reprezentáció	- 0.276**	- 0.548***

*p < .05, **p < .01, ***p < .001

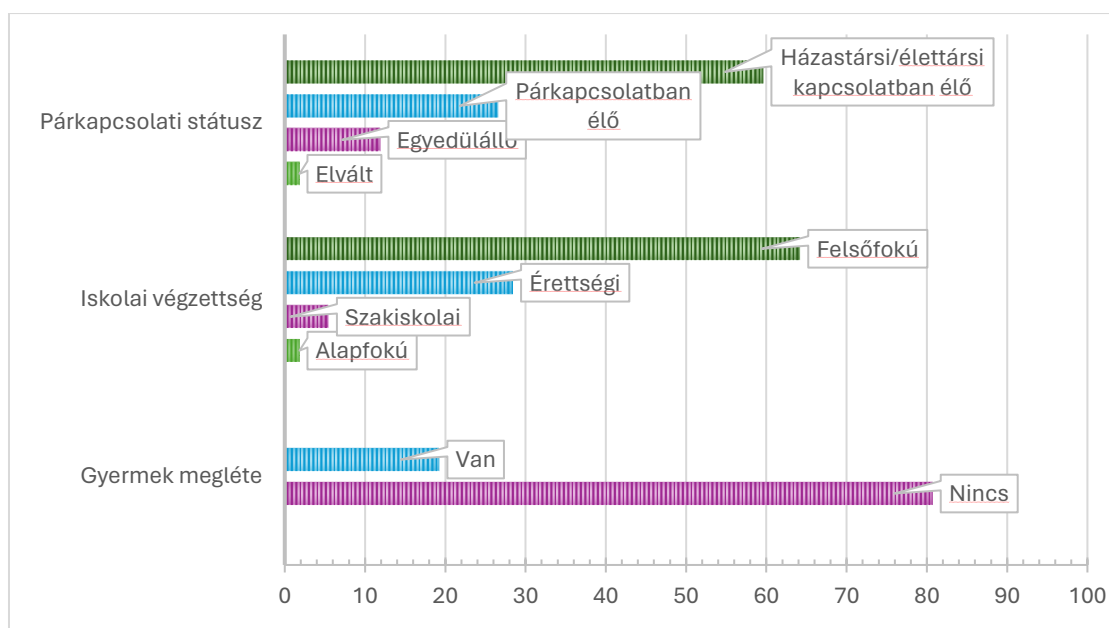
IPQ-R: Átdolgozott Betegségpercepció Kérdőív

9. melléklet: A kérdőívek megbízhatósági mutatói

Mérőeszközök	Cronbach's α
SF-36	0.904
Fizikai életminőség	0.867
Mentális életminőség	0.888
IPQ-R	0.886
Idősi lefolyás (akut/krónikus)	0.885
Idősi lefolyás (ciklikusság)	0.794
Következmények észlelése	0.781
Személyes kontroll	0.831
Kezelési kontroll	0.833
Betegségkoherencia	0.645
Érzelmi reprezentáció	0.913
MSPSS	0.915
Szignifikáns mások	0.932
Család	0.935
Barátok	0.953

10. melléklet: A párkapcsolati státusz, a végzettség és a gyermekvállalás százalékos megoszlása a teljes mintában (N = 109)

² A fizikai és mentális életminőség, valamint a betegségpercepció dimenziók közötti kapcsolatok feltárását Spearman-rangkorrelációk segítségével végeztem, két összefüggés vizsgálatának kivételével. Ezek voltak a mentális életminőség idősi lefolyás (ciklikusság), továbbá személyes kontroll dimenzióval vizsgált összefüggései, melyeket Pearson-korrelációval ellenőriztem.

11. melléklet: A kontroll, az érzelmi reprezentáció, valamint a fizikai és mentális egészség közötti mediációs modell útvonalainak statisztikai mutatói

X	Y	Path	β	SE(B)	p-érték	LLCI	ULCI
Kontroll	Fizikai egészség	Path c ₁ (Total)	.132	0.095	.164	-0.067	0.322
Kontroll	Mentális egészség	Path c ₂ (Total)	.287	0.092	.002	0.125	0.446
Kontroll	Érzelmi reprezentáció	Path a	-.277	0.092	.003	-0.456	-0.094
Érzelmi reprezentáció	Fizikai egészség	Path b ₁	-.276	0.095	.004	-0.450	-0.078
Kontroll		Path c ₁ ' (Direkt)	.056	0.095	.558	-0.129	0.250
Érzelmi reprezentáció	Mentális egészség	Path b ₂	-.549	0.080	<.001	-0.692	-0.405
Kontroll		Path c ₂ ' (Direkt)	.135	0.080	.091	-0.024	0.285
Kontroll (Érzelmi reprezentáción át)	Fizikai egészség	Path ab ₁ (Indirekt)	.076	0.037	.037	0.022	0.168
Kontroll (Érzelmi reprezentáción át)	Mentális egészség	Path ab ₂ (Indirekt)	.152	0.055	.006	0.050	0.283

12. melléklet: A betegségkoherencia, az érzelmi reprezentáció, valamint a fizikai és mentális egészség közötti mediációs modell útvonalainak statisztikai mutatói

X	Y	Path	β	SE(B)	p-érték	LLCI	ULCI
Betegségkoherencia	Fizikai egészség	Path c_1 (Total)	.066	0.096	.493	-0.134	0.254
Betegségkoherencia	Mentális egészség	Path c_2 (Total)	.175	0.094	.063	-0.009	0.353
Betegségkoherencia	Érzelmi reprezentáció	Path a	-.268	0.092	.004	-0.431	-0.108
Érzelmi reprezentáció	Fizikai egészség	Path b_1	-.295	0.095	.002	-0.465	-0.113
Betegségkoherencia		Path c_1' (Direkt)	-.013	0.095	.888	-0.208	0.175
Érzelmi reprezentáció	Mentális egészség	Path b_2	-.581	0.081	<.001	-0.726	-0.429
Betegségkoherencia		Path c_2' (Direkt)	.019	0.081	.809	-0.123	0.173
Betegségkoherencia (Érzelmi reprezentáción át)	Fizikai egészség	Path ab_1 (Indirekt)	.079	0.037	.034	0.025	0.169
Betegségkoherencia (Érzelmi reprezentáció át)	Mentális egészség	Path ab_2 (Indirekt)	.156	0.058	.007	0.061	0.271